

NÂNG CAO NĂNG LỰC DỰ BÁO CỦA NGƯỜI ĐỨNG ĐẦU CƠ QUAN, ĐƠN VỊ, ĐỊA PHƯƠNG

PHẠM THỊ KIÊN*

Năng lực dự báo của người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương có vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển ổn định, bền vững chung của đất nước, từ đó khơi dậy ý chí, khát vọng của các tầng lớp nhân dân. Bài viết làm rõ vai trò của năng lực dự báo, thực tiễn năng lực dự báo của người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương; qua đó, đề xuất các biện pháp nâng cao năng lực dự báo của người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương theo quan điểm Đại hội XIII của Đảng.

Từ khóa: Năng lực dự báo; người đứng đầu; cơ quan, đơn vị, địa phương; Đại hội lần thứ XIII của Đảng.

Forecasting competency of the heads of agencies, units, and local authorities plays a particularly important role in promoting the national stable and sustainable development, the will and aspirations of people from different social classes. The paper clarified the role of the forecasting competency, the actual forecasting competency of the heads of agencies, units, and local authorities. It proposed measures to improve the forecasting competency of the heads of agencies, units, and local authorities from the perspective of the Thirteenth National Party Congress.

Keywords: Forecasting competency; heads; agencies, units, local authorities; Thirteenth National Party Congress.

NGÀY NHẬN: 02/10/2022

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 10/12/2022

NGÀY DUYỆT: 10/01/2023

Đại hội lần thứ XIII của Đảng rất quan tâm, chú trọng đến nâng cao năng lực dự báo (NLDB) của người đứng đầu (NĐĐ) đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ mới, trong đó nhấn mạnh: “Nâng cao bản lĩnh, năng lực dự báo và chất lượng công tác hoạch định đường lối, chính sách phù hợp với thực tiễn Việt Nam và xu hướng phát triển của thời đại”¹. Đây là yêu cầu rất quan trọng đặt ra cho cán bộ, đảng viên nói chung, NĐĐ cơ quan, đơn vị, địa phương (CQĐVĐP) nói riêng phải có năng lực toàn

diện, nắm chắc lý luận, am hiểu thực tiễn sâu sắc, tường tận, được cọ sát ở nhiều môi trường khác nhau mới đưa ra được những dự báo, tầm nhìn ở tương lai, phía trước hay con đường phát triển tất yếu đi lên ở nơi mình công tác, làm việc. Bởi có đưa ra được dự báo ở phía trước mới đề ra được những chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo sát hợp, không những đáp ứng nhiệm vụ trước

* TS, Trường Đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh

mất mà còn chủ động phòng, chống được những nguy cơ, thách thức bất ngờ, “từ sớm”, “từ xa”, qua đó, góp phần thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng đã đề ra.

1. Vai trò năng lực dự báo của người đứng đầu đối với sự phát triển cơ quan, đơn vị, địa phương

Thuật ngữ dự báo có nguồn gốc từ tiếng Hy Lạp “pro” (nghĩa là trước) và “gnosis” (nghĩa là biết), “prognosis” nghĩa là biết trước. Dự báo là những tiên đoán có căn cứ khoa học về một sự vật, hiện tượng hay một nội dung, vấn đề nào đó trong chiến lược phát triển tổng thể có thể đạt được trong tương lai. Đó là sự dự báo được những tình huống trong tương lai sẽ phát triển một cách ổn định, bền vững theo chiều hướng đi lên.

Năng lực là kiến thức, kỹ năng, khả năng và hành vi mà người lao động cần phải có để đáp ứng yêu cầu công việc và là yếu tố giúp cá nhân mỗi người làm việc hiệu quả hơn so với người khác. Năng lực không phải là yếu tố bẩm sinh mà do giáo dục, rèn luyện, bồi dưỡng thường xuyên, liên tục. Vì vậy, trong hoạt động, người nào tham gia nhiều vào thực tiễn thì năng lực sẽ được hình thành, phát triển, tạo nên dấu ấn, đặc trưng so với người khác. NLDB là tổng hợp những kiến thức, vốn sống, kinh nghiệm của bản thân, trên cơ sở phân tích, đánh giá tình hình một cách tương đối toàn diện, có cơ sở khoa học đưa ra được mức độ, chiều hướng trong tương lai có thể dẫn đến những kết quả như vậy.

NĐĐ CQĐVĐP là những người được cấp trên, đồng nghiệp, Nhân dân tín nhiệm, được tổ chức bổ nhiệm ở những vị trí lãnh đạo chủ chốt để duy trì, xây dựng CQĐVĐP vững mạnh về chính trị, tư tưởng, tổ chức, đạo đức và cán bộ. Đó là những người thật sự tiêu biểu về năng lực, trình độ chuyên môn công tác, phẩm chất đạo đức, lối sống,

thực sự là hạt nhân đoàn kết. Vì vậy, NLDB của NĐĐ CQĐVĐP phải có một tầm tư duy lý luận, hoạt động thực tiễn, đưa ra được xu hướng phát triển tất yếu khách quan trong tương lai của CQĐVĐP và các mục tiêu về kinh tế - xã hội ở một tầm cao hơn. Từ đó, tập trung, huy động các nguồn lực cho sự phát triển của CQĐVĐP mình. NLDB của NĐĐ CQĐVĐP là tổng hợp kiến thức, phẩm chất vượt trội trong quá trình lãnh đạo, chỉ đạo, điều hành, đưa ra được những mục tiêu, nội dung về chiều hướng phát triển đi lên trong tương lai. Thực tiễn trong lịch sử dân tộc chứng minh NLDB thiên tài mang tầm chiến lược của NĐĐ, góp phần quan trọng vào thắng lợi của sự nghiệp đấu tranh cách mạng giải phóng dân tộc và xây dựng, bảo vệ Tổ quốc, phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc hiện nay, như: Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đại tướng Võ Nguyên Giáp...

Thông qua NLDB của NĐĐ CQĐVĐP còn góp phần bồi dưỡng niềm tin cho đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức và Nhân dân về những hành động quyết liệt, nói đi đôi với làm trong lãnh đạo, chỉ đạo, xây dựng CQĐVĐP vững mạnh toàn diện, đời sống của Nhân dân ngày càng được nâng lên, đẩy lùi những tiêu cực, hạn chế, giữ vững ổn định, trật tự an toàn xã hội; phòng, chống những nguy cơ, thách thức từ bên ngoài, tạo điều kiện thuận lợi cho các hoạt động kinh tế - xã hội phát triển, đề ra những mục tiêu chiến lược cho từng giai đoạn, chặng đường vừa đáp ứng nhiệm vụ trước mắt, vừa thể hiện mục tiêu, chiến lược lâu dài, từ đó, đẩy lùi, triệt tiêu các khó khăn, thách thức, gia tăng những yếu tố có lợi. Đó sẽ là cơ sở lý luận, thực tiễn quan trọng để NĐĐ CQĐVĐP cùng với tập thể cấp ủy, tổ chức đảng họp bàn thống nhất hoạch định ra đường lối phát triển kinh tế - xã hội của CQĐVĐP mình, không để bị động, bất ngờ trong mọi tình huống, luôn ở trong thế chủ động.

Nâng cao NLDB của NĐĐ CQĐVĐP là hoạt động tích cực, chủ động của chủ thể cá nhân mỗi người thông qua sự trải nghiệm thực tiễn, vốn sống, kiến thức đã được đào tạo, bồi dưỡng ở những môi trường khác nhau, đưa ra được những dự định, mục tiêu đạt được ở tương lai, để huy động có hiệu quả các nguồn lực phấn đấu đạt được mục tiêu, kế hoạch đã đề ra. Nâng cao NLDB do chính NĐĐ CQĐVĐP tiến hành, được thực hiện qua nhiều hình thức, biện pháp khác nhau. Chủ yếu thông qua kết quả hoàn thành nhiệm vụ, sự tín nhiệm của cấp dưới, đồng chí, đồng nghiệp và Nhân dân; những chỉ tiêu, nội dung đề ra cho CQĐVĐP đều đạt và vượt mức đề ra; khơi dậy được sức mạnh của đông đảo mọi người trong quá trình làm việc; đưa ra được khả năng dự báo đúng, trúng, nhất là ở thời điểm khó khăn, thử thách, tạo được sự đồng thuận, thống nhất cao về ý chí và hành động trong toàn CQĐVĐP.

2. Thực tiễn và đề xuất giải pháp nhằm nâng cao năng lực dự báo của người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương

Bồi dưỡng, nâng cao NLDB của NĐĐ CQĐVĐP luôn được Đảng, Nhà nước đặc biệt quan tâm và ban hành nhiều nghị quyết về công tác cán bộ trong thời kỳ mới, như: Nghị quyết số 11-NQ/TW ngày 25/01/2002 của Bộ Chính trị về việc luân chuyển cán bộ lãnh đạo và quản lý; Nghị quyết số 42-NQ/TW ngày 30/11/2004 của Bộ Chính trị về công tác quy hoạch cán bộ lãnh đạo, quản lý thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước; Nghị quyết Trung ương 7 (khóa XII) ngày 21/5/2018 về xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ năng lực, uy tín, phẩm chất, ngang tầm nhiệm vụ; Kết luận số 14-KL/TW ngày 22/9/2021 của Bộ Chính trị về chủ trương khuyến khích và bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung... Nhờ đó,

NĐĐ CQĐVĐP đã thể hiện được NLDB của mình, đề ra được những chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo ở một tầng nấc xa hơn, đem lại những kết quả trong thực tiễn, thay đổi bộ mặt của CQĐVĐP nơi mình công tác về cơ sở vật chất, cơ chế, chính sách; hoạch định ra được những dự án, chương trình, kế hoạch, nội dung ngắn hạn, trung hạn, dài hạn, bảo đảm cho cấp dưới nghiên cứu, làm việc. Báo cáo Chính trị tại Đại hội XIII của Đảng đã đánh giá: “Năng lực dự báo, hoạch định đường lối, chủ trương của Đảng được nâng lên rõ rệt... Bộ Chính trị, Ban Bí thư đã ban hành nhiều văn bản về công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị, trong đó có các chủ trương, nghị quyết để lãnh đạo thực hiện những nhiệm vụ mới, quan trọng”², góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, tăng cường tiềm lực quốc phòng - an ninh và tích cực, chủ động trong hội nhập quốc tế.

Tuy nhiên, so với yêu cầu, nhiệm vụ đặt ra, việc nâng cao NLDB của NĐĐ CQĐVĐP vẫn còn một số hạn chế: NLDB của một số người chưa có, chưa đưa ra được những dự định, chiều hướng phát triển tương lai cho CQĐVĐP mình; những dự báo còn mang tính cá nhân chủ quan, chưa có tính tập thể, có lợi cho đông đảo mọi người, nhất là với Nhân dân. Thực tế NLDB ở tầm chiến lược của một số NĐĐ CQĐVĐP còn yếu, nhất là thể hiện ngay trong việc xác định nhiệm vụ trước mắt, nhiệm vụ mang tính chiến lược cơ bản lâu dài, còn dựa vào trung ương; nặng về tư duy nhiệm kỳ, dẫn đến tham mưu, đề xuất không đúng, không trúng, thiếu tính khả thi, không đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ đặt ra.

Trước sự phát triển mạnh mẽ của cách mạng công nghiệp 4.0 cùng với sự mở cửa, hội nhập quốc tế theo chiều sâu (nhất là tác động của tình hình thế giới, khu vực có nhiều diễn biến phức tạp, khó lường) đang

diễn ra sự thay đổi hàng ngày, hàng giờ, nếu NĐĐ CQĐVĐP không có NLDB khó có thể dẫn dắt, định hướng cho sự phát triển đi lên của CQĐVĐP mình một cách ổn định, bền vững. Do vậy, trong thời gian tới cần tập trung vào một số nội dung, giải pháp sau:

Một là, sắp xếp, bổ nhiệm, bố trí NĐĐ CQĐVĐP phải là người có năng lực, phẩm chất, uy tín thực sự.

Theo đó, trước khi sắp xếp, bổ nhiệm, bố trí NĐĐ CQĐVĐP phải khảo sát, đánh giá, lấy phiếu tín nhiệm một cách toàn diện, bài bản, thận trọng; lấy hiệu quả công việc, uy tín trong tập thể đơn vị làm thước đo, không được chủ quan, nóng vội, đốt cháy giai đoạn; thông qua nhiều kênh, nhiều nguồn khác nhau, gạt bỏ những tư tưởng thân quen, bạn bè, người nhà, lợi ích nhóm sang một bên, cần đặt lợi ích của Đảng, Nhà nước, của tập thể, Nhân dân lên trên hết.

Việc sắp xếp, bổ nhiệm, bố trí phải theo tiêu chuẩn, nguyên tắc, Điều lệ của Đảng quy định, tuyệt nhiên không được theo cảm tính; đưa ra những yêu cầu, nhiệm vụ cao cho NĐĐ CQĐVĐP trong lãnh đạo, chỉ đạo, xây dựng đơn vị vững mạnh về chính trị, tư tưởng, tổ chức, đạo đức và cán bộ; là trung tâm, hạt nhân đoàn kết, quy tụ được sức mạnh trí tuệ của tập thể, gương mẫu trong lời nói và hành động, không để gia đình, người thân, bạn bè vướng vào tham nhũng, tiêu cực; đem lại những điều kiện thuận lợi nhất cho CQĐVĐP phát triển. Đảng ta khẳng định: “đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược và người đứng đầu đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ”³.

Hai là, phải xác định rõ chức trách, nhiệm vụ được giao, không ngừng phấn đấu tu dưỡng, rèn luyện về mọi mặt.

NĐĐ CQĐVĐP là người đảm nhiệm nhiều trọng trách, khối lượng công việc rất nhiều, là người thay mặt tập thể đơn vị đứng

ra giải quyết các nhiệm vụ hàng ngày, chịu trách nhiệm chính trước Đảng, Nhà nước và Nhân dân. Do đó, cần phải nắm chắc chức trách, nhiệm vụ được giao, thường xuyên phối kết hợp với các bộ phận, lực lượng có liên quan để tiến hành các hoạt động xây dựng, phát triển tập thể CQĐVĐP; tự mình học tập, rèn luyện về mọi mặt, nhất là tư duy lý luận chính trị để nắm bắt thực tiễn đặt ra vấn đề gì, tương lai phải giải quyết ra sao. Năng lực đó còn được thể hiện qua sự vượt trội trong hoạch định đường lối, chủ trương của Đảng, đáp ứng với tình hình thực tiễn của CQĐVĐP đặt ra, đó là: trọng dân, gần dân, tin dân, hiểu dân, học dân và có trách nhiệm với dân.

Ba là, vận dụng linh hoạt, sáng tạo các nội dung, hình thức, phương pháp bồi dưỡng nâng cao NLDB của NĐĐ CQĐVĐP.

NLDB của NĐĐ CQĐVĐP là sự vận động, tổng hợp của nhiều yếu tố khách quan, chủ quan khác nhau, trong đó yếu tố chủ quan vẫn là cơ bản, trung tâm, quyết định đến khả năng nâng cao NLDB của NĐĐ CQĐVĐP hay không. Trong quá trình này các chủ thể quản lý, giáo dục, bồi dưỡng ở đây là đội ngũ báo cáo viên, tuyên truyền viên, cán bộ ở các bộ, ban, ngành có liên quan phải kết hợp nhuần nhuyễn, sáng tạo các nội dung, hình thức, phương pháp, đó là chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng kết hợp chặt chẽ với tình hình thực tiễn của thế giới, đất nước. Bên cạnh đó, cần khắc phục tình trạng lý thuyết một chiều, chủ yếu trình bày những kiến thức lý luận đã có mà thiếu tính thực tiễn của xã hội, của từng CQĐVĐP. Nội dung, hình thức, phương pháp nâng cao NLDB của NĐĐ CQĐVĐP cần bám sát đặc điểm, tình hình, nhiệm vụ của địa phương mình, đặc biệt là luôn gần dân, sát dân, lắng nghe ý kiến của Nhân dân, tôn trọng Nhân

dân, đặt lợi ích của Đảng, của địa phương, của Nhân dân lên trên hết, mới nâng cao được NLDB tương lai cho CQĐVĐP, mới đưa ra quyết sách đúng, trúng, khơi dậy sức sáng tạo, niềm đam mê, phấn khởi của đông đảo cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân.

Bốn là, tiếp tục hoàn thiện, đổi mới cơ chế, chính sách, xây dựng môi trường làm việc thuận lợi của NĐĐ CQĐVĐP.

Đại hội lần thứ XIII của Đảng đã chỉ ra: “Chính sách cán bộ chưa thực sự tạo động lực để cán bộ toàn tâm, toàn ý với công việc”⁴. Theo đó, cấp ủy, tổ chức đảng các cấp quán triệt và thực hiện nghiêm túc quan điểm của Đại hội XIII, Nghị quyết Trung ương các khóa, các kết luận của Bộ Chính trị về xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ; cụ thể hóa, thể chế hóa vào CQĐVĐP mình; khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi về mọi mặt để NĐĐ phát huy năng lực, sở trường, thế mạnh trong làm việc, giải quyết những khó khăn, bức xúc của cấp dưới, của Nhân dân, đồng thời, biểu dương, khen thưởng, tôn vinh đối với NĐĐ có những sáng kiến mang tính đột phá về phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị, góp phần làm thay đổi diện mạo, bộ mặt của CQĐVĐP mình; từ đó sắp xếp, bổ nhiệm ở vị trí cao hơn đối với NĐĐ CQĐVĐP có NLDB chiến lược, “hết lòng vì nước, vì dân”. Đây cũng chính là nhiệm vụ quan trọng trong Văn kiện Đại hội XIII của Đảng: “Xây dựng đội ngũ cán bộ, trước hết là người đứng đầu có bản lĩnh chính trị vững vàng, có đạo đức trong sáng, năng lực nổi bật, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đương đầu với khó khăn, thử thách, dám hành động vì lợi ích chung, có uy tín cao và thực sự tiên phong, gương mẫu, là hạt nhân đoàn kết”⁵. Đồng thời, kiên quyết xử lý cán

bộ, đặc biệt là NĐĐ CQĐVĐP theo đúng kỷ luật Đảng, quy định của pháp luật khi cố tình lợi dụng chủ trương khuyến khích, bảo vệ cán bộ để làm bừa, làm ẩu, đưa ra những dự báo không đúng với quan điểm, đường lối, chủ trương của Đảng, thiếu nghiên cứu, tính toán kỹ lưỡng, vì động cơ cá nhân, lợi ích nhóm, gây hậu quả nghiêm trọng cho tổ chức đảng.

3. Kết luận

Đại hội XIII của Đảng đã xác định chủ đề về tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh; khơi dậy khát vọng phát triển đất nước, phát huy ý chí, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc kết hợp với sức mạnh thời đại; tiếp tục đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc, giữ vững môi trường hòa bình, ổn định; phấn đấu đến giữa thế kỷ XXI, nước ta trở thành nước phát triển, theo định hướng xã hội chủ nghĩa, phấn đấu đến năm 2045 kỷ niệm 100 năm thành lập nước, trở thành nước phát triển, có thu nhập cao. Đây là tầm nhìn, định hướng, dự báo ở một tương lai phía trước của Đảng ta phải đạt được mục tiêu này. Do đó, ngay từ bây giờ, cấp ủy các cấp, nhất là NĐĐ CQĐVĐP quán triệt tinh thần của Đảng, vận dụng linh hoạt, sáng tạo vào thực tiễn nơi mình công tác, phát huy sức mạnh đại đoàn kết, tương thân, tương ái, giúp đỡ nhau, đưa ra được dự báo tương lai có cơ sở khoa học, thực tiễn, bảo đảm tính hiệu quả, thiết thực trong quá trình triển khai, tổ chức thực hiện □

Chú thích:

1, 4, 5. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021, tr. 180, 91, 187.

2, 3. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập II*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021, tr. 165, 232.